

În cauza Zielinski și Pradal și Gonzalez și alții împotriva Franței,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, constituită conform articolului 27 din Convenție pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale („Convenția”) amendată prin Protocolul nr. 11¹ și clauzele pertinente din Regulamentul Curții², într-o Mare Cameră compusă din următorii judecători:

DI L.WILDHABER, *Președinte*,

DI L.FERRARI BRAVO,

DI L.CAFLISCH,

DI J.MAKARCZYK,

DI W.FUHRMANN,

DI K.JUNGWIERT,

DI M.FISCHBACH,

DI B.ZUPANČIČ,

DI N.VAJIĆ,

DI J.HEDIGAN,

Dna W.THOMASSEN,

Dna M.TSATSANIKOLOVSKA,

DI T.PANȚĂRU,

DI E.LEVITS,

DI K.TRAJA,

Dna S.BOTOCHAROVA,

DI A. BACQUET, *judecător ad hoc*,

precum și Dna M. DE BOER-BUQUICCHIO, *grefier adjunt*,

După ce a deliberat în camera consiliului la 26 mai și 29 septembrie 1999,

Pronunță hotărârea următoare adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. Cauza Zielinski și Pradal împotriva Franței a fost deferită Curții, stabilită în virtutea fostului articol 19 din Convenție, de către Comisia Europeană a Drepturilor Omului („Comisia”) la 25 octombrie 1997 și de către Guvernul francez („Guvernul”) la 11 decembrie 1997. Cauza Gonzalez și alții împotriva Franței a fost deferită Curții stabilite în virtutea articolului 19 amendat de către Comisie la 9 decembrie 1998. Ambele cauze au fost prezentate în perioada de trei luni stabilită de fostele articole 32 § 1 și 47 din Convenție. La originea acestor două cauze se află zece plângeri (nr. 24846/94 și nr. de la 34165/96 la 34173/96, acestea din urmă fiind unite de către Comisie la 9 aprilie 1997) îndreptate împotriva Republicii franceze de către unsprezece cetățeni ai acestui Stat care au sesizat Comisia în virtutea fostului articol 25. Prima plângere a fost prezentată de Dnii Benoît Zielinski și Patrick Pradal la 5 iulie 1994, cea de-a doua de către Dna Jeanine Gonzalez la 19 august 1996, iar celelate opt au fost prezentate de către Dnele Martine Mary și Anita Delaquerrière, DI Guy Schreiber, Dna Monique Kern, DI Pascal Gontier, Dnele Nicole Schreiber și Josiane Memeteau și DI Claude Cossuta la 9 septembrie 1996.

¹ Notele grefei. Intrat în vigoare la 1 noiembrie 1998.

² Notele grefei. Intrat în vigoare la 1 noiembrie 1998.

Cererile Comisiei fac referință la fostele articole 44 și 48 precum și la declarația franceză ce recunoaște jurisdicția obligatorie a Curții (fostul Articol 46). Plângerea Guvernului face referință la articolul 48. Ele au drept scop obținerea unei decizii pentru a ști dacă faptele cauzei se referă la încălcarea de către Statul pârât a articolului 6 § 1 și 13 din Convenție

2. Drept răspuns la invitația prevăzută de articolul 33 § 3 d) din regulamentul A, Dnii Zielinski și Pradal și-au exprimat dorința de a participa în instanță și și-au numit avocatul (articolul 30).

3. În calitatea sa de președinte al Camerei, constituite inițial pentru prima cauză (fostul articol 43 din Convenție și articolul 21 din regulamentul A), pentru a cunoaște, în special, întrebările procedurii care puteau apărea înainte de intrarea în vigoare a Protocolului nr. 11, Dl R. Bernhardt a consultat, prin intermediul grefierului, agentul Guvernului, avocatul Dlor Zielinski și Pradal și delegatul Comisiei cu privire la stabilirea procedurii scrise. Conform ordonanței făcute în consecință, la 27 aprilie 1998, grefierul a primit memoriul reclamanților și cel al Guvernului.

4. În rezultatul intrării în vigoare a Protocolului nr. 11, la 1 noiembrie 1998, și în conformitate cu articolul 5 § 5 al acestui protocol, examinarea cauzei a fost încredințată Marei Camere a Curții. Această Mare Cameră era constituită în baza legii din Dl J.-P. Costa ales din partea Franței (articolele 27 § 2 din Convenție și 24 § 4 din Regulament), Dl L. Wildhaber, Președintele Curții, Dna E. Palm, Vice-Președintele Curții precum și Dl M. Fischbach, Vice-Președintele secției (articolele 27 § 3 din Convenție și 24 §§ 3 și 5 a) din Regulament). Au fost, de asemenea, desemnați pentru a completa Marea Cameră: Dnii L. Ferrari Bravo, Gaukur Jörundsson, L. Caflisch , W. Fuhrmann, K. Jungwiert, B. Zupančič, Dna N. Vajić, Dl J. Hedigan, Dnele W. Thomassen, M. Tsatsa-Nikolovska, Dnii T. Panțaru, E. Levits și K. Traja (articolele 24 § 3 și 100 § 4 din Regulament).

Ulterior, Dl Costa a părăsit Marea Cameră (articolul 28 din Regulament). În consecință, Guvernul l-a numit pe Dl A. Bacquet pentru a participa în calitate de judecător *ad hoc* (articolul 27 § 2 din Convenție și 29 § 1 din Regulament). Astfel, Dna Palm și Dl Gaukur Jörundsson au fost înlocuiți de către Dl J. Makarczyk și Dna S. Botoucharova, judecători supleanți (articolul 24 § 5 b) din Regulament).

5. Conform dispozițiilor articolului 5 § 4 din Protocolul nr. 11, citit în combinație cu articolele 100 § 1 și 24 § 6 din Regulament, un colegiu al Marei Camere a decis, la 14 ianuarie 1999, că cauza Gonzalez și alții va fi examinată de către aceeași Mare Cameră care a fost constituită în cauza Zielinski și Pradal. În consecință, Marea Cameră a decis să unească cele două cazuri satisfăcând astfel cererea Guvernului (articolul 43 § 1 din Regulament).

6. Dl Wildhaber a consultat prin intermediul grefierului agentul Guvernului, avocatul reclamanților și delegatul Comisiei cu privire la stabilirea procedurii în scris. Conform ordonanței emise în consecință, grefierul a primit memoriul reclamanților la 23 martie 1999 și cel al Guvernului la 25 martie 1999.

7. La invitația Curții (articolul 99 § 1 din Regulament), Comisia a delegat unul dintre membrii săi, pe Dl M. Nowicki, pentru a participa la procedurile în fața Marei Camere.

8. În conformitate cu decizia președintelui, la 26 mai 1999, la Palatul Drepturilor Omului la Strasbourg a avut loc o ședință publică.

S-au înfățișat:

- *din partea Guvernului*

Dnii R. ABRAHAM, directorul afacerilor juridice,
Ministerul Afacerilor Externe, *agent*,
P. BOUSSAROQUE, subdirecția drepturilor omului,
Directoratul afacerilor juridice,
Ministerul Afacerilor Externe,
Dna E. DUCOS, Biroul Drepturilor Omului,
Serviciul Afacerilor Europene
și Internaționale,
Ministerul Justiției *avocat*;

- *din partea reclamantilor*

Dna H. MASSE-DESSEN, avocat la Consiliul de Stat
și la Curtea de casație *avocat*;

- *din partea Comisiei*

Dl M. NOWICKI, *delegat*,
Dna M.-T. SCHOEPFER, *secretara Comisiei*.

Curtea a ascultat declarația Dlui Nowicki, Dnei Masse-Dessen și cea a Dlui Abraham.

ÎN FAPT

9. Cetățenii francezi, Dnii Zielinski și Pradal, Dnele Gonzalez, Mary și Delaquerrière, Dl Schreiber, Dna Kern, Dl Gontier, Dnele Schreiber și Memeteau și Dl Cossuta s-au născut respectiv în 1954, 1955, 1956, 1953, 1955, 1948, 1949, 1957, 1950, 1954 și 1957. Ei locuiesc în departamentele Meurthe-et-Moselle (Dl Zielinski), Moselle (Dl Pradal), Bas-Rhin (Dna Marz) și Haut-Rhin restul reclamantilor și sunt angajați în organizații de securitate socială în Alsace-Moselle.

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

A. Geneza cauzei

1. Preliminarii

10. La 28 martie 1953, reprezentanții casei de asigurare socială a regiunii Strasbourg au semnat un protocol cu reprezentanții regionali ai sindicatelor. Conform protocolului pentru personalul organizațiilor de asigurare socială a fost introdusă o „indemnizație pentru dificultăți (*IDP*)”, care era justificată prin complexitatea aplicării legislației de drept local ale departamentului Haut-Rhin, Bas-Rhin și Moselle. Acordul preciza că această indemnizație este echivalentă cu douăsprezece valori ale punctului, fixat de convenția națională a personalului organismelor sociale.

Ministrul Muncii și Securității Sociale și-a dat acordul printr-o scrisoare din 2 iunie 1953. Acest

protocol a fost deci aplicat.

11. În rezultatul clauzelor din 10 iunie 1963 și 17 aprilie 1974, cu privire la modul de calculare al salariilor și clasificarea locurilor de muncă, la modificările care au afectat valoarea punctului, consiliile administrației organismelor de securitate socială au redus IDP. Astfel IDP a fost fixat la 6 puncte în 1963, apoi la 3.95 puncte în 1974 în locul celor 12 puncte prevăzute de acordul din 1953. În plus, nu s-a ținut cont de IDP la calcularea celui de-al treisprezecelea salariu, care se plătește conform acordului național.

12. În 1988, mai multe organizații de securitate socială au decis să integreze totuși IDP în baza de calculare a indemnizațiilor anuale cu un efect retrospectiv de cinci ani. Departamentul regional al afacerilor sociale și sanitare, autoritatea de supraveghere a acestor organizații publice, a anulat deciziile ce permiteau transferul creditelor necesare pentru a efectua aceste plăți angajaților.

2. Recursurile efectuate de către anumiți angajați - alții decât reclamanții - ai organizațiilor de securitate socială în cauză

a) Hotărârile judecătorești ale consiliilor de conciliere a conflictelor de muncă din Forbach, Sarrerebourg și Sarreguemines

13. Cazurile au fost înaintate la cinci consilii de conciliere a conflictelor de muncă de către 136 angajați ai organizațiilor de securitate socială în cauză cu scopul de a obține aplicarea strictă a acordului semnat în 1953 și achitarea corespunzătoare a restanțelor la salariu începând cu 1 decembrie 1983 din motivul expirării termenului de cinci ani al dreptului la salariu.

14. Prin hotărârile din 22 decembrie 1989 și 26 aprilie 1990 (consiliul de conciliere a conflictelor de muncă din Sarrebourg, departamentul activități diverse), 20 decembrie 1989 (consiliul de conciliere a conflictelor de muncă din Sarrebourg, departamentul încadrare) și din 10 aprilie și 12 iunie 1990 (consiliul de conciliere a conflictelor de muncă din Forbach, departamentul încadrare) angajaților li s-a refuzat cererea pentru IDP pentru că el întrecea de douăsprezece ori valoarea punctului.

15. Prin hotărârile din 23 aprilie și 14 mai 1990 (consiliul de conciliere a conflictelor de muncă din Forbach, departamentul activități diverse) și din 19 martie 1990 (consiliul de conciliere a conflictelor de muncă din Sarreguemines, departamentul încadrare), Biroul de asigurare medicală din Sarreguemines (CPAM) a fost impus să plătească agenților IDP calculat în baza a douăsprezece puncte.

b) Hotărârile Curții de Apel din Metz de la 26 februarie 1991

16. Prin douăzeci și cinci de hotărâri din 26 februarie 1991, cu privire la cei 136 angajați, Curtea de Apel din Metz a hotărât în favoarea lor. Reprezentanții Statului - prefectul regiunii și, prin delegare, directorul regional al afacerilor sociale și sanitare - au făcut recurs.

c) Deciziile ministeriale de la 30 iulie 1991 și 8 iulie 1992 în ceea ce privește acordul

17. La 30 iulie 1991, Ministrul Afacerilor Sociale a retras acordul ministerial din 2 iunie 1953. La 8 iulie 1992, ministrul Afacerilor Sociale a revocat retragerea acestui acord.

d) Hotărârile Curții de casație, de la 22 aprilie 1992

18. Prin trei hotărâri din 22 aprilie 1992, Curtea de Casație a anulat parțial cele douăzeci și cinci de hotărâri ale Curții de Apel din Metz (din 26 februarie 1991) în ceea ce privește recursurile

intentate de către 136 de angajați. Curtea a considerat că schimbarea clasificării intervenită în 1963 a dus la dispariția indicelui de referință din acordul din 1953. În consecință, Curtea de casație a ordonat remiterea cazurilor judecătorului de fond pentru a determina dacă a fost stabilită o practică sau, în caz contrar, pentru a determina valoarea pe care ar atinge-o indicele de referință dacă ar fi fost menținut.

19. Curtea de Casație a desemnat Curtea de apel din Besançon să reexamineze cauza.

e) Hotărârile Curții de Apel Colmar din 23 septembrie 1993

20. Curtea de Apel din Colmar, sesizată de asemenea în legătură cu IDP, a pronunțat sentința la 23 septembrie 1993, prin care a estimat, ținând cont de termenii hotărârilor Curții de Casație de la 22 aprilie 1992, că indicele de referință a dispărut și că s-a creat o procedură pentru achitarea IDP în valoare de 3,95 mai mare decât valoarea punctului din amendamentul din 17 aprilie 1974.

f) Hotărârea pronunțată la 13 octombrie 1993 de către Curtea de Apel din Besançon în urma reexaminării deciziei Curții de Casație

21. Printr-o hotărâre din 13 octombrie 1993, Curtea de Apel din Besançon, după ce a reexaminat cauza în corespundere cu decizia Curții de Casație, a susținut că acordul din 28 martie 1953 era legal, că era încă în vigoare și că nu fusese creată nici o practică. În consecință, ea a indicat că IDP va fi calculat în baza a 6,1055% din salariul minim, procentaj care corespunde sumei totale a IDP calculat în baza a douăsprezece puncte la 1 ianuarie 1953. Curtea de Apel din Besançon a afirmat, în particular, că:

„Dat fiind faptul că acordul din 1953 nu a fost anulat și IDP trebuie să fie achitat în continuare, unica problemă care trebuie să fie soluționată, după anualrea parțială a hotărârilor Curții de Apel din Metz, este metoda nouă de calculare a indemnizației din 1963, care poate fi bazată pe o practică sau, în lipsa ei, pe determinarea valorii pe care indicele de referință ar fi atins-o la fiecare termen de achitare a indemnizației în cauza în care indicele ar fi fost menținut.

(...) Dat fiind faptul că modificarea unilaterală a modului de calculare a IDP nu poate implica practica, în plus, ar fi fost ea însăși modificată unilateral în 1974 fără a se ține seama de normele în materia dată; (...)

Dat fiind că din cauza dispariției indicelui de referință este necesar de a crea un indice de legătură în corespundere cu acordul părților contractante;

Dat fiind că metoda reținută de către organismele de securitate socială în 1963 și 1974, prin intermediul căreia valoarea IDP a fost considerată ca fiind fixată și divizată de către valoarea nouă a punctului pentru a obține numărul de puncte necesare la calcularea IDP, face abstracție de evoluția generală a salariilor și a rezultat cu distrugerea progresivă a IDP precum o demonstrează studiile cu privire la evoluția IDP în raport cu salariile de bază;

Dat fiind că pentru a se respecta intenția comună a părților, prima trebuie să fie uniformă pentru angajații din trei departamente, oricare ar fi calificarea angajatului și că beneficiile obținute de către angajați trebuie să fie menținute.

Dat fiind că comparația IDP cu salariul minim este elocventă;(...); astfel în ianuarie 1990, IDP, calculat în baza a 3,95 puncte (punctul având valoarea 38,652 FRF), s-a ridicat la 152,67 FRF. În cazul în care s-ar fi luat ca bază 6,1055% din salariul minim fixat atunci (SMPG) la 5,596 FRF, IDP ar fi fost 341,66 FRF;

(...)”

22. Curtea de Apel a ordonat, în consecință, redeschiderea dezbaterilor pentru a permite fiecărui reclamant să calculeze suma totală a restanțelor la salariul la care el poate pretinde.

g) Legea nr. 94-43 din 18 ianuarie 1994

23. În cadrul lucrărilor parlamentare asupra legii privind sănătatea publică și protecția socială, lege discutată începând cu 26 octombrie 1993 de către Parlament, Guvernul a luat inițiativa de a prezenta un amendament. Dezbaterile cu privire la acest amendament, care a devenit mai apoi articolul 85 din lege, au avut loc la 30 noiembrie 1993 la Adunarea Națională și la 13 decembrie 1993 în Senat. Articolul 85 din lege a fost adoptat.

24. Acest articol prevedea că, sub rezerva hotărârilor judecătorești devenite definitive, suma totală a IDP instituită de acordul din 28 martie 1953 pentru personalul organismelor de securitate socială cu regim general și pentru departamentele Bas-Rhin, Haut-Rhin și Moselle, va fi stabilită începând cu 1 decembrie 1983 la 3,95 ori valoarea punctului determinată în conformitate cu acordul de salarizare și va fi plătită de douăsprezece ori pe an, în pofida oricăror stipulări colective și individuale contrare care sunt în vigoare la data punerii în aplicare.

25. Consiliul Constituțional a fost sesizat de către deputații care considerau, în special, că articolul 85 din lege contravenea principiului de separare a puterilor și, în plus, articolul în litigiu, cu privire la dreptul la muncă, nu avea nici o legătură cu obiectul legii.

26. În decizia de la 13 ianuarie 1994, Consiliul Constituțional a considerat că dispozițiile legislative litigioase nu contraveneau Constituției, din următoarele motive:

„Stabilind cu efect retroactiv valoarea primei pentru „dificultăți speciale” la 3,95 ori valoarea punctului determinat aplicând acordul de salarizare din 8 februarie 1957, cu efectul retrospectiv de la 1 decembrie 1983, legislativul intenționa să pună capăt divergențelor de jurisprudență și să evite contestările ale căror rezultat ar fi avut consecințe financiare prejudiciabile pentru echilibrul regimurilor sociale în cauză;

Legislatorul a rezervat în mod special situația persoanelor față de care o hotărâre judecătorească a devenit definitivă că, pe de altă parte, nimic din textul legii nu garantează că legislatorul a încălcat principiul de non-retroactivitate a textelor cu caracter represiv, legislatorul a fost împuternicit, cu condiția respectării principiilor menționate anterior, să facă uz, așa cum doar el o poate face în aceste circumstanțe, de puterea de a crea norme retroactive cu scopul de a soluționa, în interes general, situațiile create de divergențele hotărârilor judecătorești, care au fost menționate anterior. În aceste condiții, normele critice nu contravin unei legi și nici nu încalcă un principiu constituțional.

(...)”

27. În consecință, articolul 85 din legea nr. 94-43 a fost declarat ca fiind în conformitate cu Constituția. Legea a fost promulgată la 18 ianuarie 1994.

h) Hotărârile Curții de Casație de la 15 februarie și 2 martie 1995

28. La 15 februarie 1995, pronunțându-se în cauza prezentată de CPAM din Sarreguemines, prefectul regiunii Lorraine și directorul regional al Afacerilor Sanitare și Sociale din Alsacia a fost împotriva hotărârii Curții de Apel din Besançon de la 13 octombrie 1993, Curtea de Casație a anulat parțial acea hotărâre, fără a ordona reexaminarea ei de către o altă Curte de Apel, în următorii termeni:

„(...) Dat fiind că totuși articolul 85 din legea din 18 ianuarie 1994, stabilește suma IDP pentru fiecare perioadă de plată, la 3,95 ori valoarea punctului rezultat din aplicarea acordurilor de salarizare stabilite conform acordului colectiv național al organismelor de securitate socială din 8 februarie 1957; luând în considerație faptul că hotărârea atacată în instanță adoptă o metodă de calculare diferită de cea expusă în prevederea menționată anterior, ea trebuie anulată.

Și dat fiind că conform articolului 627, paragraful 2 din noul Cod de Procedură Civilă, cazul trebuie să fie

soluționat aplicând regula de drept corespunzătoare.

Din aceste motive (...)

Anulează hotărârea judecătorească pronunțată la 13 octombrie 1993 de către Curtea de Apel din Besançon, însă doar dispozițiile ce decideau faptul că IDP va fi calculat în baza la 6,1055% din salariul minim fixat;

Susține că nu este necesar de a ordona reexaminarea cauzai;

Susține că valoarea IDP trebuie să fie stabilită pentru fiecare perioadă de plată la 3,95 ori valoarea punctului determinat prin aplicarea acordurilor de salarizare stabilite în conformitate cu acordul colectiv național de angajare a personalului organismelor de securitate socială din 8 februarie 1957;

(...)”

29. Printr-o hotărâre din 2 martie 1995, Curtea de casație a respins, de asemenea, în termeni similari, procedurile îndreptate împotriva hotărârilor pronunțate de Curtea de Apel din Colmar la 23 septembrie 1993.

B. Procedurile referitoare la Dnii Zielinski și Pradal

1. Hotărârile consiliului de conciliere a conflictelor de muncă din Metz de la 4 decembrie 1991 și 21 octombrie 1992.

30. La 15 și 17 aprilie 1991, Dl Zielinski și alți patruzeci și șapte de agenți, reprezentați de către un delegat al Confederației Franceze Democratice a Muncii (CFDT) au sesizat, la rândul lor, consiliul de conciliere a conflictelor de muncă cu scopul de a obține achitarea unei sume a datoriilor de IDP (stabilit la 31 131 11 FRF pentru reclamant), la fel și calcularea acestor prime pentru viitor în baza a 12 puncte, așa cum e prevăzut în acordul din 1953.

31. În fața consiliului de conciliere a conflictelor de muncă din Metz, prefectul regiunii și Directorul Afacerilor Sanitare și Sociale au contestat argumentele angajaților și au cerut amânarea cauzei în așteptarea deciziei Curții de Casație, sesizată prin recursuri în cazuri similare care s-au încheiat cu douăzeci și cinci de hotărâri ale Curții de Apel din Metz la 26 februarie 1991.

32. La 28 iunie și 12 iulie 1991, Dl Pradal și alți patruzeci și opt de agenți, reprezentați de către un delegat sindical al CFDT, au sesizat, la rândul lor consiliul de conciliere a conflictelor de muncă din Metz cu aceeași cerere.

33. Prin hotărârile de la 4 decembrie 1991, (pentru Dl Zielinski) și de la 21 octombrie 1992, (pentru Dl Pradal), consiliul de conciliere a conflictelor de muncă din Metz a adjudecat achitarea restanței indemnizației reclamanților și a constatat că IDP trebuia calculat în baza a douăsprezece puncte lunare, în conformitate cu acordul din 1953 și a hotărât următoarele:

„Acordul precizează faptul că această indemnizație este egală cu de douăsprezece ori valoarea punctului stabilit de către acordul național al angajaților organismelor de securitate sociale.

În urma modificărilor acordului prin amendamentele de la 10 iunie 1963 și 17 aprilie 1974, în ceea ce privește metoda de calculare a salariilor și clasificarea serviciilor și repercrusiunile acestor modificări asupra valorii punctului, consiliile administrative ale organismelor ce au semnat protocolul au hotărât menținerea unei valori constante a IDP;

Aceste adaptări au drept efect reducerea IDP la echivalentul a șase, iar apoi a 3.95 puncte;

Termenii acordului din 1953 sunt exacti iar baza celor douăsprezece puncte nu poate fi modificată unilateral;

Organismele de securitate socială ar fi trebuit să respingă acordul în cazul în care se estima că modificările introduse în 1963 și 1974 ar fi implicat o învinuire excesivă;

O astfel de modificare nu putea fi luată în considerație, decât dacă părțile, din start, ar fi de comun acord și dacă tăcerea celorlalți semnatori ai protocolului nu poate fi considerată aprobare (articolul L. 143-4 din Codul Muncii) (...)” (textul hotărârii din 4 decembrie 1991)

34. Directorul Afacerilor Sanitare și Sociale, fiind delegat de prefectul regiunii, a cerut reexaminarea hotărârilor.

2. Hotărârile Curții de Apel din Metz de la 19 și 20 aprilie 1993

35. Prin hotărârile definitive de la 19 aprilie (DI Pradal) și de la 20 aprilie 1993 (DI Zielinski), Curtea de Apel din Metz a confirmat hotărârile, constatând că prima a fost modificată unilateral fără a se ține cont de legea din 1950 cu privire la acordurile colective și, în special, din motivul că:

„Dat fiind că în definitiv, trebuie reținută, pentru calcularea indemnizației valoarea punctului care a rezultat din amendamentele de la 10 iunie 1963 și 17 aprilie 1974 și din cele în vigoare pentru fiecare achitare a indemnizației;

Dat fiind că conform articolul 1134 din Codul Civil acordurile încheiate legal servesc drept lege pentru cei care le-au făcut; că ele nu pot fi revocate decât prin consimțământul reciproc sau printr-o cauză autorizată de lege, că la fel, respectând articolul 135-1 din Codul Muncii, acordurile colective de muncă îi obligă pe toți cei care le-au semnat.

(...)

Dat fiind că conform acordului din 28 martie 1953 nu a fost denunțat de către nici una din părți; că prin urmare el trebuie implementat în continuare iar cele două reduceri ale coeficientului de multiplicare încălcau atât articolul 1134 din Codul civil cât și regulile aplicabile în acordurile colective de muncă.

Achitarea primei trebuie efectuată în baza a 12 puncte, așa cum a prevăzut acordul.

(...) ”

3. Hotărârea Curții de Casație din 2 martie 1995

36. La 2 martie 1995, Curtea de Casație, sesizată de recursul prefectului și al directorului Afacerilor Sanitare și Sociale împotriva hotărârilor Curții de Apel din Metz din 19 și 20 aprilie 1993 (cu privire la Dnii Zielinski și Pradal) și împotriva altor două hotărâri din 21 aprilie și 6 septembrie 1993, cu privire la 150 angajați, a pronunțat hotărârea:

„În ceea ce privește aplicarea articolului 85 din legea nr. 94-43 din 18 ianuarie 1994 cu privire la sănătatea publică și la bunăstarea socială:

(...)

Dat fiind că articolul 85 din legea nr. 94-43 de la 18 ianuarie 1994, aplicabil în procesele în desfășurare, inclusiv cele care se desfășoară în fața Curții de Casație, are drept scop, în lipsa unui acord al părților, să suplineze, în lipsa unui acord al părților, dispariția unui indice de referință și, astfel, să permită calcularea sumei totale a unei prime; acest text, de natură legislativă, prin aplicarea căruia părțile și-au putut prezenta argumentele, nu constituie o intervenție a Statului în proceduri care-l pune în opoziție cu persoanele private; dat fiind că nu pune din nou în cauză hotărârile judecătorești irevocabile și aceasta a fost declarat constituțional de către Consiliul Constituțional; reiese că acest text nu este contrar dispozițiilor articolelor 6 § 1 și 13 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale.

Cu privire la metoda, relevată din oficiu, după ce avizul a fost comunicat părților

Ținând cont de articolul 85 din legea nr. 94-43 cu privire la sănătatea publică și la protecție:

Dat fiind faptul că pentru a decide dacă suma totală a indemnizației pentru așa numitele dificultăți speciale trebuie să fie calculată în baza a 12 puncte prevăzute de acordul din 28 martie 1953 și că valoarea punctului trebuie să fie cea a calculării salariilor conform acordurilor colective în vigoare, Curtea de Apel a enunțat că nici o dispoziție contractuală nu subordonează menținerea indicelui ales celui de clasificare aflat în vigoare la momentul acordului și că astfel se va adăuga la termenii acordului absolut clari și preciși și îi va denatura. Ea a adăugat că acordul litigios nu exclude luarea în considerație a modificărilor valorii punctului rezultate din reorganizarea pe bază de indici și că valoarea punctului determinată respectiv în conformitate cu amendamentele de la 10 iunie 1963 și 17 aprilie 1974 trebuie luată în considerație la calcularea IDP. A notat în continuare că noile metode de calculare a IDP adoptate în urma schimbărilor de clasificare intervenite în 1963 și 1974, nu au reprezentat obiectul unui acord al tuturor semnatarilor protocolului din 28 martie 1953 și deoarece indicele convențional rămâne aplicabil, nu există necesitatea de a determina dacă există o alternativă a procedurii. Și, în final, a notat că acordul din 28 martie 1953, constituia o convenție colectivă care nu poate fi reexaminată decât dacă ar fi revăzută sau prin denunțare, situație care nu este în cazul de față.

Articolul 85 din legea nr. 94-43 de la 18 ianuarie 1994 fixa că indemnizația pentru așa numitele dificultăți speciale, pentru fiecare perioadă de achitare, să fie de 3.95 ori valoarea punctului așa cum a fost determinat prin aplicarea acordurilor de salarizare în conformitate cu dispozițiile convenției colective naționale a angajaților organismelor de securitate socială din 8 februarie 1957; că hotărârile atacate cu privire la modul adoptat de calculare a sumei acestei indemnizații care diferă de cel prevăzut de textul menționat mai sus trebuie anulate;

Și dat fiind că conform articolului 627, paragraful 2 din Noul Cod de Procedură Civilă, cauza trebuie încheiată aplicând legea corespunzătoare;

Din aceste motive:

Anulează hotărârile pronunțate în aceste cazuri de către Curtea de Apel din Metz la 19, 20 și 21 aprilie și 6 septembrie 1993, menționând însă că suma totală a indemnizației pentru dificultăți speciale trebuie să fie calculată în baza a 12 puncte, valoarea punctului fiind cea menținută pentru calcularea salariilor de către acordurile colective în vigoare;

Susține că nu este necesar să ordone o reexaminare a cauzai;

Susține că suma totală a IDP trebuie fixată, pentru fiecare perioadă de achitare la 3.95 ori valoarea punctului reieșind din aplicarea acordurilor salariale stabilite conform dispozițiilor acordului colectiv național de muncă a organismelor de securitate socială din 8 februarie 1957;

(...)"

C. Procedurile cu referire la Dna Gonzales și alții

1. Hotărârile consiliului de conciliere a conflictelor de muncă din Colmar din 2 iulie 1991

37. La 17 august (Dnele Gonzalez, Mary și Delaquerrière, Dl Schreiber, Dna Kern, Dl Gontier, Dna Schreiber și Dl Cossuta) și 28 august (Dna Memeteau) 1990, reclamantii au sesizat consiliul de conciliere a conflictelor de muncă în baza acordului din 1953 cu scopul de a obține achitarea restanței la IDP, precum și calcularea, în viitor, a acestei prime în baza a 12 puncte. Nu a fost încheiat nici un acord asupra audierii de conciliere din 18 decembrie 1990, cauza a fost trimisă în instanță la 9 aprilie 1991.

38. Prin nouă sentințe din 2 iulie 1991, consiliul de conciliere a conflictelor de muncă din

Colmar a admis cererile din următoarele motive:

„(...) Dat fiind că protocolul de acord semnat la 28 martie 1953 (...) introducea indemnizația pentru dificultăți speciale (IDP) de 12 puncte este încă în vigoare și a obținut putere de lege.

La 2 iunie 1953, Ministerul și-a dat acordul în ceea ce privește protocolul.

Dat fiind că în urma schimbărilor clasificării angajaților organismelor sociale în 1963 și 1974, această indemnizație a fost redusă prin decizia Serviciului Interese Comune și Coordonare a Organelor Securității Sociale.

Dat fiind că acest serviciu, organ consultativ, nesemnatar al acordului din 1953, a luat această decizie unilaterală și a sancționat-o prin direcția regională a securității sociale și a consiliilor de administrare ale organismelor.

Dat fiind că aceste modificări nu se opun [reclamanților], mai ales că în scrisoarea din 11 februarie 1989, Ministerul Solidarității, Sănătății și Protecției Sociale a afirmat că acordul trebuie aplicat;

Dat fiind că în afară de modificările în valoarea punctului, modificări ce au fost realizate unilateral, părțile semnatare n-au făcut nici o schimbare în acordul din 1953.

Dat fiind că articolul 63 din acordul național colectiv - anexa 7 - stabilește că „acest acord nu poate, în nici un caz, să fie cauza reducerii avantajelor obținute de către angajați la data semnării”;

Dat fiind că în consecință, acordul din 1953 a rămas aplicabil în totalitate.

(...)”

2. Hotărârile Curții de Apel din Colmar din 18 mai 1995

39. CPAM din Colmar și prefectul regiunii Alsacia, reprezentați de directorul regional al Afacerilor Sănătate și Sociale din Alsacia, au făcut recurs împotriva hotărârilor în cauză la 10 septembrie 1991.

40. La 12 iulie 1994, Curtea de Apel din Colmar a fixat dezbaterile pentru 18 octombrie 1994. La 30 septembrie 1994, după ce apelanții au luat o hotărâre invocând beneficii prevăzute de legea din 18 ianuarie 1994, reclamanții și-au depus în apărare memoriul lor.

41. Prin nouă decizii din 18 mai 1995, Curtea de Apel din Colmar a refuzat cererea reclamanților din motiv că:

„(...) aplicând [articolul 85 din legea n° 94-43 din 18 ianuarie 1994] refuzarea deciziei prezentate se impune fiind precizat faptul că cererea privea o perioadă după 1 decembrie 1983. (...)”

3. Hotărârea Curții de Casație din 18 iunie 1996

42. La 13 și 17 iulie 1995, reclamanții au făcut recurs la Curtea de Casație. Ei au depus memoriul deplin la 13 octombrie 1995, iar mai apoi un memoriu complementar la 10 februarie 1996. Memoriul în apărare a fost depus la 22 decembrie 1995. Avocatul, care a fost numit la 1 februarie 1996, a depus raportul său la 16 februarie 1996.

43. Printr-o hotărâre din 18 iunie 1996, după o audiere din 6 mai 1996, Curtea de Casație a declarat recursurile reclamanților inadmisibile în termenii următori:

„(...) La întrebările la care părților nu li se cere să fie reprezentate de către un membru al Consiliului de Stat și al Baroului Curții de Casație, recursul și actele procedurii care rezultă, trebuie să fie făcute, sau adresate de către partea însăși sau de către un mandatar împuternicit.

Dat fiind că declarațiile de recurs ale fiecărei părți nu conțin enunțul, nici măcar unul sumar, al căilor de recurs, și că memoriile din acest enunț, care au fost adresate în perioada de trei luni cerute de articolul 983 al noului Cod de Procedură Civilă, au fost stabilite de către un mandatar fără o împuternicire specială; Rezultă că recursurile sunt inadmisibile. (...)”

II. DREPTUL INTERN PERTINENT

A. Principiile generale în ceea ce privește organismele de securitate socială

44. Casele naționale, regionale și locale de asigurare medicală asigură o misiune de serviciu public (Consiliul Constituțional nr. 82-148 DC din 14 decembrie 1982), ceea ce explică atât faptul de ce sunt investite cu puteri guvernamentale speciale și de ce se află sub supravegherea ministerului responsabil de securitate socială. Ele asigură gestionarea regimului obligatoriu, cu un buget propriu, diferit de cel al Statului.

Ministrul responsabil de securitatea socială asigură tutela, fiind asistat de către departamentele ministerului, și anume de un departament central și departamente regionale ale afacerilor sanitare și sociale, împreună cu inspectoratul național al afacerilor sociale. Ministrul este, de asemenea, reprezentat de prefecții departamentelor sau regiunilor, în calitatea lor de persoane ce exercită autoritatea de Stat și de delegați ai Guvernului, reprezentanți direcți ai Primului Ministru și a fiecărui ministru.

Tutela este exercitată în primul rând asupra persoanelor care au posibilitatea, din anumite motive, de a dizolva sau suspenda întregul consiliu de administrare al unui oficiu de securitate socială, de a concedia din oficiu sau de a cere demisia anumitor administratori, de a da sau nu consimțământul pentru numirea angajaților de nivel managerial, precum și stabilirea unei liste a aptitudinilor lor. Tutela se extinde, de asemenea, asupra deciziilor, serviciilor regionale ale ministrului având puterea de a anula sau suspenda, din anumite motive, deciziile consiliului de administrare sau a directorilor organismelor sociale de bază și, de asemenea, posibilitatea de a pune în opoziție deciziile organismelor naționale. Anumite decizii speciale ale organismelor de securitate socială sunt, de asemenea, supuse unei proceduri de aprobare: statutele și reglementările interioare, acordurile colective ce fixează statutul personalului și regimul lor de pensionare.

În fine, organismele de securitate socială sunt plasate sub tutela Ministrului Economiei și Finanțelor, fiind monitorizate de contabilii publici ai Trezorăriei și de Curtea de Audit, precum și verificate de către Inspectoratul Finanțelor Publice.

B. Legea nr 94-43 din 18 ianuarie 1994

45. Dispozițiile pertinente ale legii se citesc după cum urmează:

Articolul 85

„Sub rezerva hotărârilor judecătorești devenite definitive, suma totală a primei pentru dificultăți speciale, instituită de către acordul din 28 martie 1953 în beneficiul personalului organismelor securității sociale cu regim general și al instituțiilor din departamentele din Bas-Rhin, Haut-Rhin și Moselle, cu toate acestea, toate stipulările colective și individuale contrare în vigoare la data publicării prezentei legi, este fixată, începând cu 1 decembrie 1983 și la fiecare perioadă de achitare, la 3.95 ori valoarea punctului reieșind din aplicarea acordurilor salariale

stabilite în conformitate cu acordul colectiv național de muncă al personalului organizațiilor de securitate socială din 8 februarie 1957. Ea este achitată de douăsprezece ori pe an. Recompensa anuală, începând cu aceeași perioadă, este majorată, pentru a ține cont de suma totală a indemnizației pentru dificultăți speciale acordate în luna decembrie.”

PROCEDURA ÎN FAȚA COMISIEI

46. Dnii Zielinski și Pradal au sesizat Comisia la 5 iulie 1994, Dna Gonzalez la 16 august 1996 și Dnele Mary și Delaquerrière, Dl Schreiber, Dna Kern, Dl Gontier, Dnele Schreiber și Memeteau și Dl Cossuta la 9 septembrie 1996. Reclamanții s-au plâns de încălcarea articolului 6 § 1 și articolului 13 din Convenție.

47. La 26 noiembrie 1996, Comisia a declarat cererile Dlui Zielinski și a Dlui Pradal (nr. 24846/94) admisibile. La 22 octombrie 1997, Comisia a declarat cererile Dnei Gonzales și alții (nr. de la 34165/96 la 34173/96) admisibile în ceea ce privește plângerile cu privire la echitatea și durata procedurii și inadmisibile în rest. În raporturile sale de la 9 septembrie 1997 și 21 octombrie 1998 (fostul articol 31 din Convenție), ea a exprimat opinia unanimă conform căreia a fost încălcat articolul 6 § 1 din Convenție în ceea ce privește echitatea procedurii și că nu era necesar de a analiza cauza conform articolului 13, însă în egală măsură, în ceea ce privește Dnele Gonzalez, Mary și Delaquerrière, Dl Schreiber, Dna Kern, Dl Gontier, Dnele Schreiber și Memeteau și Dl Cossuta, că a existat o încălcare a articolului 6 § 1 din Convenție cu privire la durata procedurii. Textul integral al opiniei Comisiei este reprodus în anexa acestei hotărâri³.

CONCLUZIILE PREZENTATE CURȚII

48. În memoriile sale, Guvernul invită Curtea să anunțe că aplicarea dispozițiilor noii legi, în cadrul procedurilor judiciare, în curs și cu privire la reclamanți, nu a contravenit articolului 6 § 1 și 13 din Convenție.

49. Reclamanții au cerut Curții să constate dacă a existat o încălcare a articolului 6 § 1 din Convenție și să le acorde o satisfacție echitabilă conform articolului 41.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA ÎNCĂLCAREA PRETINSĂ A ARTICOLULUI 6 § 1 DIN CONVENȚIE ÎN CEEA CE PRIVEȘTE ECHITATEA PROCEDURII

50. Reclamanții consideră că adoptarea articolului 85 din legea nr. 94-43 din 18 ianuarie 1994 a implicat încălcarea articolului 6 § 1 din Convenție, ale cărei părți relevante sunt exprimate după cum

³. *Nota grefei* : din motive de ordin practic el va figura doar în ediția imprimată (culegerea oficială conține o alegere de decizii și hotărâri ale Curții) dar cine dorește îl poate procura la grefă.

urmează:

„Fiecare persoană are dreptul la examinarea echitabilă a cazului său (...), într-o perioadă rezonabilă, de către un tribunal (...), care va decide (...) contestațiile cu privire la drepturile și obligațiile de caracter civil (...)”

51. Reclamanții au menționat faptul că Curtea de Apel din Besançon, reexaminând, în urma casației, cazurile anterioare similare, a efectuat cercetarea preconizată de către Curtea de Casație și, în consecință, a fixat valoarea de referință hotărând că IDP trebuie calculat în baza a 6,1055% din salariul minim și a ordonat redeschiderea cauzei pentru a efectua calculele (paragrafele 21-22 de mai sus). Înainte de această hotărâre, Dnii Zielinski și Pradal au obținut o decizie și mai favorabilă, deoarece Curtea de Apel din Metz a stabilit că calcularea IDP trebuia efectuată în baza a 12 puncte (paragraful 33 de mai sus). Astfel, au fost pronunțate decizii favorabile pentru reclamanți înainte de adoptarea legii litigioase, în cadrul unei proceduri în care a fost implicat Statul. Reclamanții consideră că această lege, ce rezultă dintr-un amendament tardiv, avea, dacă nu drept subiect, atunci cel puțin drept efect modificarea rezultatului litigiului în interesul Statului.

Reclamanții au contestat explicația conform căreia legea ar fi avut drept obiect evitarea divergențelor de jurisprudență. Ei au subliniat, pe de o parte, faptul că, în primul rând, dreptul francez presupune că circumstanțele *de facto* ale cauzei sunt de competența judecătorului de fond, iar Curtea de Casație controlează doar legea. Astfel, în sistemul judiciar, este indispensabil ca „faptele” să fie apreciate diferit când unul și același caz este propus spre examinare diferitor instanțe. Aceste divergențe nu justifică, în sine, intervenția legislației. Pe de altă parte, nu ar exista asemenea risc în speță: fiind vorba despre o indemnizație caracteristică angajaților din departamentele precise, doar Curtea de Apel din Colmar și din Metz erau competente, în mod normal, pentru a audia cazurile, iar Curtea de Casație a avut grijă, după anularea hotărârilor din 22 aprilie 1992, să trimită cazurile pentru a fi audiate din nou uneia și aceleași curți de apel, celei din Besançon (paragraful 19 de mai sus).

În ceea ce privește necesitatea pentru legislator de a păstra echilibrul regimurilor securității sociale, reclamanții au indicat că litigiul se referea doar la angajații din trei departamente și că suma implicată era foarte mică în comparație cu bugetul total al securității sociale.

Reclamanții au considerat că nu poate fi utilă referirea la hotărârea *National & Provincial Building Society, Leeds Permanent Building Society și Yorkshire Building Society împotriva Regatului Unit* (hotărârea din 23 octombrie 1997, *Culegere de hotărâri și decizii 1997-VII - „hotărârea Building Societies”*). Conform afirmațiilor lor, în speță nu se pune întrebarea de a profita, contrar voinței legislatorului, de o eroare, însă de a căuta voința partenerilor sociali și angajaților atunci când ei au încheiat un acord colectiv care a fost la originea drepturilor în cauză. Astfel, legea ar fi avut drept efect și drept scop împiedicarea părților de a pune în practică voința lor doar în beneficiul Statului. În această privință, reclamanții au făcut referință la hotărârea *Papageorgiou împotriva Greciei* (hotărârea din 22 octombrie 1997, *Culegere 1997-VI*). Singurul risc al Statului, care s-ar fi dovedit a fi real, a fost faptul că nu a obținut din partea justiției consfințirea tezei sale. Intervenția legislatorului, cu efect retroactiv, nu ar avea alt obiect decât să asigure succesul pretențiilor Statului dacă deciziile de justiție nu îi sunt favorabile. Curtea de Casație și Curtea de Apel din Colmar au acceptat termenii legii la stabilirea unei hotărâri în recursurile înaintate de Dna Gonzalez, Dna Mary, Dna Delaquerrière, Dl Schreiber, Dna Kern, Dl Gontier, Dna Schreiber, Dna Memeteau și Dl Cossuta.

52. Guvernul a subliniat că, în primul rând, fiind vorba de normele legislative retroactive, trebuie de precizat că două nivele de control permit controlul respectării principiului securității juridice care trebuie să domine în proces. Primul control este realizat de către Consiliul Constituțional atunci când aceste dispoziții sunt supuse examinării. Dacă acesta din urmă refuză să aprecieze compatibilitatea unei legi cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului, compararea dreptului reieșit din Convenție cu deciziile cu privire la drepturile fundamentale relevă faptul că, asupra numeroaselor puncte, evoluția jurisprudenței ține cont în mod corespunzător de cea a jurisprudenței europene. Controlul a fost deosebit de vigilent pentru a încadra foarte strict recurgerea la legile destinate validării. El a formulat trei condiții ce trebuiau satisfăcute în cazul în care legile aveau să devină constituționale: legalizarea poate fi doar preventivă; măsura de validare trebuie să respecte principiul de neretroactivitate al legii penale; legislatorul nu poate interveni decât din motive de interes general. Al doilea control a fost realizat de către tribunale la aplicarea noii legislații în litigiile aflate în curs. Legile de validare interven, în special, în domeniul dreptului administrativ, ceea ce explică numărul mic de decizii ale Curții de Casație cu privire la acest subiect. Însă, au existat multe hotărâri ale Curții în ceea ce privește legislația retroactivă și interpretativă. Curțile au pus o limită în aplicarea unor asemenea legi în cazurile aflate în curs, susținând faptul că ele nu pot fi aplicate pentru prima dată de Curtea de Casație și nu pot justifica blamarea unei decizii care are deja forța lucrului judecat.

53. Guvernul consideră că reclamanții nu ar putea critica adoptarea textului litigios; pe de o parte, articolul 34 din Convenție, nu numește o *actio popularis* în favoarea reclamanților și, pe de altă parte, adoptarea articolului 85 din legea din 18 ianuarie 1994 este, în esență, departe de problema egalității armelor. Problema ar fi fost doar în aplicarea articolului faptelor speței.

Guvernul consideră că adoptarea dispozițiilor litigioase se datorează unui motiv general, unui „scop legitim”. Primul lucru asupra căruia s-a atras atenția era împiedicarea emiterii hotărârilor divergente ale curților. Cele trei hotărâri de casație ale Curții Supreme din 22 aprilie 1992 au făcut concluzii logice din constatarea faptului că a dispărut indicele care servea drept bază pentru indemnizație și puteau provoca divergențe jurisprudențiale, datorită faptului că trei curți de apel trebuiau să se pronunțe asupra problemei. Divergențele au apărut între Curtea de Apel din Besançon, cea din Colmar și din Metz, nici una dintre ele nu a reținut aceeași soluție (paragrafele 16, 20, 21, 35 și 41 de mai sus). Astfel de divergențe ar putea să se multiplice. În al doilea rând, Guvernul a considerat că este convenabil să se evite perechitarea echilibrului financiar al regimurilor sociale în cauză, fapt exprimat clar de către Curtea Constituțională. Pe de altă parte, aceste recursuri ar fi putut amenința continuitatea serviciului public de securitate socială. O creștere exponențială a cheltuielilor angajaților ar fi dus la o diminuare corespunzătoare a fondurilor pentru prestațiile destinate asiguraților sociali, astfel că din 9 000 de angajați care primesc IDP puțin mai mult de 5 000 au deschis proceduri jurisdicționale la data acceptării legii. În caz de succes al recursurilor, bugetul organismelor în cauză s-ar fi redus cu aproximativ trei sute cincizeci milioane de franci. Legea din 1994 a reprezentat astfel o reacție la motivele imperioase de interes general (cauza *Buiding Societies*, menționată anterior).

54. Guvernul este de părerea că nu se pune în discuție corectitudinea autorităților. Legea nu viza diminuarea IDP într-un mod autoritar, însă urmărirea garantarea procentajului fix la remunerarea angajaților, reluând soluția Curții de Apel din Colmar din hotărârile sale de la 23 septembrie 1993 (paragraful 20 de mai sus). Intenția legislatorului a fost de a reveni, pur și simplu, la modul de calculare stabilit în acordul salarial original. În plus, spre deosebire de hotărârea *Papageorgiou* (citată anterior), existența unei legături între dispozițiile introduse de articolul 85 din legea din 18

ianuarie 1994 și restul legii, este stabilită clar și confirmată de decizia Consiliului Constituțional. Guvernul a luat în considerație, de asemenea, faptul că cauza de față este diferită de cauza *Rafinăriile grecești Stran și Stratis Andreadis împotriva Greciei* (hotărârea din 9 decembrie 1994, seria A nr. 301-B).

Un „raport rezonabil de proporționalitate” a existat între scopul vizat și mijloacele stabilite de către legislator. În primul rând, Curtea de Casație nu a putut să impună diferitor curți de apel o soluție uniformă, fiind doar judecător în „drept” și nu în „fapt”. Datorită faptului că, în cazurile anterioare, Curtea de Casație indica că determinarea intenției părților la momentul încheierii unui contract sau la confirmarea unei practici era o problemă de „fapt”, intervenția legislatorului era necesară pentru a stabili o metodă uniformă de calculare a IDP. În al doilea rând, litigiul de față are legătură cu hotărârea *Building Societies* (hotărâre menționată anterior): anumite sindicate au profitat cu întârziere de un „lapsus de ordin tehnic” după câțiva ani de aplicare a acordului colectiv fără nici o contestare. Astfel, reclamanții nu puteau ignora faptul că autoritățile nu ar lăsa „lapsusurile de ordin tehnic” să pună în pericol bugetul regimurilor sociale. Guvernul considera că Statul, care a ocupat un loc special în raport cu litigiul, nu a recurs la validarea „*instuiti personae*” spre deosebire de ceea ce i s-a reproșat Statului grec în hotărârea *Rafinăriile grecești Stran și Stratis Andreadis* (menționată anterior). Reclamanții nu erau angajați ai Statului, însă erau salariați de drept privat ai organismelor de securitate socială, persoanele juridice de drept privat dispunând de autonomie financiară. Aceasta explică competența judecătorului judiciar și nu a judecătorului administrativ. Statul ar fi luat parte la proceduri doar indirect, în calitate de tutore al organismelor de securitate socială și în scopul de interes general al regimurilor de securitate socială. Și, în fine, Guvernul a considerat că câmpul de aplicare al validării a fost limitat pe cât e posibil. Contrar hotărârii *Rafinăriile grecești Stran și Stratis Andreadis* (menționată anterior), obiectul legii nu era de a asigura eșecul procedurilor în desfășurare, legislatorul excluzând din domeniul său de aplicare deciziile judiciare care au devenit definitive.

55. În ceea ce privește forța aplicării noii legi pentru a soluționa un litigiu, Guvernul a considerat că circumstanțele hotărârilor de față se deosebeau de cele din hotărârile *Building Societies*, *Rafinăriile grecești Stran și Stratis Andreadis* și *Papageorgiou* (citate anterior).

Curtea de Apel din Metz a hotărât în favoarea Dnilor Zielinski și Pradal, însă în baza unei motivații contradictorii celei a Curții de Casație, aceasta din urmă constatând dispariția indicelui de referință (paragrafele 18 și 35 de mai sus). Rezultatul litigiului a fost, astfel, mult mai incert decât în cazurile anterioare examinate de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Guvernul a subliniat că aplicarea retroactivă a unei legi noi litigiilor în curs era compatibilă cu dispozițiile Convenției cu condiția să nu existe o decizie împotriva căreia se poate face recurs. În speță Dnii Zielinski și Pradal au beneficiat de o asemenea hotărâre a Curții de Apel din Metz, având forța lucrului judecat când a fost aplicată noua lege. Cu toate acestea, Curtea de Casație a susținut că nu a existat nici un obstacol în aplicarea noii legi, dat fiind natura pur „supletivă” a legii în rezultatul dispariției indicelui de referință.

Referitor la Dna Gonzalez, Dna Mary, Dna Delaquerrière, Dl Schreiber, Dna Kern, Dl Gontier, Dna Schreiber, Dna Memeteau și Dl Cossuta, Guvernul a estimat că hotărârile din 2 iulie 1991 emise de către consiliul de conciliere a conflictelor de muncă din Colmar nu puteau fi considerate drept decizii definitive intrate în vigoare în măsura în care aceste hotărâri au fost supuse unui recurs cu caracter suspensiv (paragrafele 38-39 menționate anterior). Decizia judecătorească de care beneficiau acești reclamanți nu era deci nici executorie, nici definitivă. Nu era posibilă validarea legislativă care excludea ansamblul litigiilor, fără a lua în considerație gradul de avansare: aceasta ar

fi privat legea de sensul său și ar fi provocat o discriminare între cei care au sesizat instanța și cei care nu au făcut-o și s-ar fi aflat în situația de a fi împotriva legii de validare. Guvernul relevă că validarea nu a avut nici o consecință disproporțională asupra situației reclamanților în cauză, deoarece, dacă Curtea de Apel din Colmar trebuia să respecte soluția legislativă, nu trebuia uitat faptul că aceeași curte a luat o hotărâre deja într-un litigiu, în termeni identici celor ai legii de validare în hotărârile sale din 23 septembrie 1993 (paragraful 20 de mai sus).

56. Comisia este de părerea că articolul 85 din legea din 18 ianuarie 1994 a confirmat, pur și simplu, poziția adoptată de către Stat în cadrul procedurilor îndreptate împotriva lui și care nu sunt încă cercetate în instanță. Ea a menționat că argumentele Statului au fost respinse de către curțile care reexaminau cazurile în beneficiul argumentelor susținute de reclamanți. În plus, ea consideră că legislatorul a cenzurat definitiv instanțele și a dat câștig de cauză Statului oferind legii un efect retroactiv. Din moment ce Consiliul Constituțional a confirmat, că legea nu contravenea Constituției, decizia Curții de Casație ar fi devenit inevitabilă. Luând în considerație, în special, „precedentul” creat de către hotărârile Curții de Apel din Colmar din 23 septembrie 1993, care au fost exprimate în termeni identici cu legea litigioasă, Comisia consideră că Statul nu putea, în consecință, să fie eliberat de obligația sa de a nu interveni în procedurile judiciare în desfășurare în scopul de a le influența rezultatul.

În consecință, Comisia a considerat, că Statul a intervenit în mod decisiv pentru a influența în favoarea sa rezultatul iminent al procedurilor la care era parte, deja fixat în defavoarea sa.

57. Curtea reafirmă că dacă, în principiu, puterea legislativă nu este împiedicată să reglementeze în materie civilă, prin noi dispoziții cu putere retroactivă, drepturile ce reies din legea în vigoare, principiul supremației dreptului și noțiunea de proces echitabil consacrate în articolul 6 se opun, în afară de motivele imperioase de interes general, ingerinței puterii legislative în administrarea justiției în scopul de a influența rezultatul judiciar al litigiului (hotărârile citate anterior *Rafinările grecești Stan și Stratis Andreadis*, p. 83, § 49; *Papageorgiou* p. 2288, § 37; *Building Society*, p. 2363, § 112.).

58. În speță, precum și în cazurile anterioare, Curtea nu poate pierde din vedere efectul conținutului articolului 85 din legea din 18 ianuarie 1994 nr. 94-43 combinat cu metoda și momentul adoptării sale.

În primul rând, dacă articolul 85 exclude în mod direct din câmpul său deciziile Curții, care au devenit definitive, el fixează odată și pentru totdeauna, termenii dezbaterilor în fața curților într-un mod retroactiv și „necătând la toate stipulările colective sau individuale contrare, în vigoare la data publicării acestei legi” (paragraful 45 de mai sus).

Apoi, articolul 85 a fost inclus într-o lege „cu privire la sănătatea publică și la protecția socială” (paragraful 23 de mai sus). Doar în cursul dezbaterilor parlamentare, și puțin mai târziu, după pronunțarea hotărârii Curții de Apel din Besançon la 13 octombrie 1993, a fost adoptată inițiativa de a prezenta un amendament cu privire la IDP.

În fine, articolul 85 a confirmat pur și simplu poziția adoptată de către Stat în cadrul procedurilor în desfășurare. Curtea a notat că majoritatea deciziilor anterioare ale judecătorilor fondului au fost în majoritate favorabile reclamanților. Desigur, Curtea a constatat că dacă Curtea de Apel din Metz se pronunțase pe deplin în favoarea angajaților organismelor de securitate socială în cauză (paragrafele 16 și 35 de mai sus), Curtea de Apel din Colmar, spre deosebire de consiliul de

conciliere al conflictelor de muncă, a respins cererile lor (paragrafele 20, 38 și 41 de mai sus). Cu toate acestea, trebuie insistat asupra rolului special al Curții de Apel din Besançon, Curtea care a trebuit să reexamineze cazurile după pronunțarea hotărârilor Curții de Casație din 22 aprilie 1992 (paragrafele 19 și 21 de mai sus). Curtea de Apel din Besançon a fost desemnată pentru a soluționa litigiul, în special problemele în „fapt”, în cadrul juridic fixat în prealabil de către Curtea de Casație (paragrafele 18-19 de mai sus). Curtea de Apel din Besançon, conformându-se strict cadrului dezbaterilor delimitate de hotărârile Curții de Casație din 22 aprilie 1992, a constatat lipsa unei practici și a respins metoda apărută de către Stat. Ea a fixat un nou indice de referință și a hotărât, satisfăcând cererea anumitor angajați, ca IDP să fie calculat în baza a 6,1055% din salariul minim, acesta fiind procentajul corespunzător IDP calculat în baza a 12 puncte la 1 ianuarie 1953. O astfel de decizie, ce clarifica dezbaterile, rămânând în limitele stabilite de Curtea de Casație la 22 aprilie 1992, era favorabilă reclamantilor, deoarece a dublat prima plătită de către organisme de securitate socială și a conferit dreptul de achitare a restanței în ceea ce privește diferența primelor achitate pe parcursul primilor ani (paragrafele 21-22 de mai sus).

59. Curtea nu poate deosebi în faptele speței, divergențele de jurisprudență care impuneau o intervenție legislativă în cursul desfășurării procedurii. Ea consideră că asemenea divergențe constituie, prin natura lor, consecința inerentă oricărui sistem judiciar care, la fel ca și modelul francez, se bazează pe un ansamblu de jurisdicții de fond dispunând de autoritate asupra jurisdicției lor teritoriale. Deoarece rolul Curții de Casație era de a soluționa contradicțiile de jurisprudență, este imposibil de a presupune care ar fi decizia ei în prezența acestor hotărâri conflictuale fără intervenția legii litigioase.

În opinia Curții, circumstanțele cauzei nu permit afirmarea faptului dacă intervenția legislatorului a fost previzibilă, nici nu pot susține teza conform căreia intenția inițială a fost schimonosită (hotărârea *Buiding Society*, citată anterior, pp. 2362-2363, §§ 110-12), fiind vorba de un litigiu cu privire la aplicarea unui acord discutat și adoptat, în cadrul unei proceduri reglementate de către diferiți parteneri sociali.

Curtea a estimat că riscul financiar luat în considerație de către Guvern (paragraful 53 de mai sus) și relevat clar de către Consiliul Constituțional pentru a motiva decizia sa (paragraful 26 de mai sus), nu poate permite, în sine, ca legislația să fie substituită, atât pentru părțile la convenția colectivă, cât și pentru curți, pentru a soluționa un conflict. La acest moment, Curtea a menționat că Guvernul a propus suma de trei sute cincizeci de milioane de franci - pierderi financiare pentru organisme de securitate socială în cauză, în caz de succes generalizat al recursurilor (paragraful 53 de mai sus), fără a furniza alte elemente de comparație, în special în ceea ce privește costul total pentru nouă mii de angajați, în ceea ce privește particularitățile cheltuielilor de sănătate a organismelor din Alsace-Moselle, etc.

Adoptarea articolului 85 regla, în realitate, fondul conflictului. Aplicarea lui de către jurisdicțiile interne, în special de către Curtea de Casație în hotărârile sale din 2 martie 1995 (paragrafele 29 și 36 de mai sus), a zădărnicit continuarea procedurilor.

La fel ca și Comisia, Curtea consideră că decizia Consiliului Constituțional nu este suficientă pentru a stabili faptul dacă articolul 85 din legea din 18 ianuarie 1994 este în conformitate cu Convenția (paragraful 26 de mai sus).

Luând în considerație cele precedente, Curtea a estimat, de asemenea, că nu poate fi făcută o distincție între reclamantii, în dependență de faptul dacă au obținut sau nu o decizie definitivă.

60. În ceea ce privește argumentul Guvernului conform căruia nu a fost vorba de un litigiu între reclamanti și Stat (paragraful 54 de mai sus), deoarece organismele locale de asigurare a sănătății erau persoane fizice de drept privat, și nu de drept public, Curtea a notat că organismele de securitate socială realizează o misiune de serviciu public și sunt plasate sub tutela dublă a ministrului responsabil de securitatea socială și a ministrului Economiei și Finanțelor. În afară de diversitatea și importanța pe care o pot obține formele de tutelă, inclusiv pentru acordurile colective care fixează statutul angajaților (paragraful 44 de mai sus), Curtea a constatat că procedurile, care pun reclamantii în opoziție cu organismele care îi angajează, au considerat în mod sistematic că prefectul, reprezentantul Statului în departament sau regiune, sau direcția generală a afacerilor de sănătate și sociale, serviciul extern al ministerului de tutelă, intervine în calitate de parte la proces. În orice caz, sistemul francez, cu organismele sale ce conduc un serviciu public, beneficiind de prerogativele puterii publice și supus autorităților de tutelă ministerială, ilustrează rolul special și îndatoririle Statelor membre ale Consiliului Europei, care rezultă din Carta Socială Europeană, în ceea ce privește protecția socială a populațiilor lor. Trebuie de menționat că intervenția legislației în cauza de față a avut loc la un moment în care instanțele judiciare la care a luat parte Statul erau în desfășurare.

61. În consecință, a avut loc o încălcare a articolului 6 § 1 în ceea ce privește dreptul la un proces echitabil.

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 6 § 1 DIN CONVENȚIE ÎN CEEA CE PRIVEȘTE DURATA PROCEDURII

62. Dnele Gonzales, Mary și Delaquerrière, Dl Schreiber, Dna Kern, Dl Gontier, Dnele Schreiber și Memeteau și Dl Cossuta susțin că procedura nu s-a desfășurat într-un termen rezonabil cerut de articolul 6 § 1 din Convenție.

63. Comisia a acceptat argumentul reclamantilor, pe când Guvernul a estimat că faptele cauzei nu scot în evidență nici o încălcare a acestei clauze.

A. Perioada ce trebuie luată în considerație

64. Curtea a notat că perioadele ce trebuie luate în considerație pentru a aprecia durata procedurii cu privire la cerința „termenului rezonabil” impusă de articolul 6 § 1 au început la 17 și 28 august 1990, datele de sesizare a consiliului de conciliere a conflictelor de muncă (paragraful 37 de mai sus) și s-au terminat cu hotărârea Curții de Casație la 18 iunie 1996 (paragraful 43 de mai sus). În consecință, procedura a durat practic cinci ani și zece luni.

B. Caracterul rezonabil al duratei procedurii

65. Caracterul rezonabil al duratei unei proceduri se apreciază în funcție de circumstanțele cauzei și luând în considerație criteriile consacrate de jurisprudența Curții, în special, complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și cel al autorităților competente (vezi, printre multe altele, hotărârea *Vernillo* împotriva Franței din 20 februarie 1991, Seria A nr. 198, pp. 12-13, § 30.)

2. Argumentele aduse în fața Curții

66. Reclamanții au estimat că o durată de patru ani în fața Curții de Apel din Colmar, la care se adaugă aproape un an în primă instanță, în afară de procedura în fața Curții de Casație, evident că este excesivă. Ei consideră, că cauza nu era complexă și că nici un argument nu putea fi făcut din momentul depunerii concluziilor lor, deoarece acesta nu are influență asupra datei la care cazurile sunt fixate, fiind vorba de o procedură a consiliului de conciliere a conflictelor de muncă în fața unei Curți de Apel. De fapt, cazurile sunt fixate de către Curtea de Apel, și luând în considerație această dată de fixare, părțile determină apoi atitudinea lor procedurală. Fixarea intervine fără să fi fost necesară o concluzie, Curtea fiind sesizată un recurs, iar procedura fiind orală. În speță, reclamanții au relevat că recursul a fost formulat la 10 septembrie 1991, însă doar la 12 iulie 1994 a fost fixată data audierii – la 18 octombrie 1994 (paragraful 40 de mai sus). Iată de ce doar la 12 iulie 1994, au putut fi depuse înscrisurile după ce reclamanții au completat declarațiile, în care ei au invocat legea din 18 ianuarie 1994. Reclamanții au susținut că dacă Curtea de Apel ar fi pronunțat sentința, fără a aștepta ca legea să fie aprobată, ca și Curtea de Apel din Metz, ei ar fi beneficiat de decizia executorie la momentul aprobării legii. În consecință, ei au susținut faptul că durata excesivă a procedurii a avut drept efect de a permite să-i pună în opoziție față de legea din 18 ianuarie 1994.

67. Guvernul combate această analiză. El susține că faptele speței și în special numeroasele divergențe jurisprudențiale permit măsurarea complexității specifice a cauzei. Când Consiliul de conciliere a conflictelor de muncă din Colmar au luat o hotărâre la 2 iulie 1991 (paragraful 38 de mai sus), Curtea de Casație nu se pronunțase încă. Integritatea punctelor de drept aflate în dezbatere de către părți rămân deci suspendate.

În ceea ce privește comportamentul reclamanților, Guvernul a susținut că în materie civilă părțile au un comportament esențial, deoarece ele au inițiativa conduitei instanței. El relevă că mandatarul reclamanților nu a făcut concluzii până la 30 septembrie 1994 – trei ani după începutul procedurilor la Curtea de Apel (paragraful 40 de mai sus). Se consideră că durata procedurilor în primă instanță a fost perfect rezonabilă și că Curtea de Casație a acționat cu o promptitudine deosebită. În ceea ce privește durata procedurilor în fața Curții de Apel, Guvernul a învinuit reclamanții.

68. Comisia a considerat că procedura prezenta o anumită complexitate și, în ceea ce privește comportamentul părților, că termenul nu era rezonabil ținându-se cont de un număr anumit de întârzieri sau de perioade de inactivitate pe care le consideră pe seama autorităților interne.

2. Aprecierea Curții

b) Complexitatea cauzei

69. Curtea a considerat că obiectul litigiului adus în fața jurisdicțiilor interne prezenta o complexitate anumită, care a fost confirmată, în plus, de către constatările indicilor de referință din hotărârile Curții de Casație din 22 aprilie 1992 conform cărora indicele a încetat să existe (paragraful 18 de mai sus).

b) Comportamentul reclamanților

70. Curtea nu a menționat nici un element de natură să acuze responsabilitatea reclamanților în prelungirea procedurii. În special, Curtea a notat că data depunerii concluziilor de recurs ale reclamanților nu avea nici un efect asupra fixării procedurii de către Curtea de Apel din Colmar (paragraful 40 de mai sus).

c) Comportamentul autorităților judiciare

71. Curtea a constatat că procedura a durat trei ani, opt luni și opt zile în fața Curții de Apel din Colmar. Cu toate că recursurile au fost respinse la 10 septembrie 1991 (paragraful 39 de mai sus), Curtea de Apel nu a fixat data dezbaterilor decât la 12 iulie 1994, aproape – trei ani mai târziu (paragraful 40 de mai sus). Curtea a estimat că nu a fost înaintată nici o explicație a întârzierilor. În special, ea relevă faptul că Curtea de Apel din Colmar s-a exprimat asupra problemei IDP prin hotărârile din 23 septembrie 1993 (paragraful 20 de mai sus) – peste doi ani după înaintarea recursurilor în cauza de față. Mai mult ca atât, hotărârea Curții de Apel din Colmar a fost pronunțată la 18 mai 1995 (paragraful 41 de mai sus), aproximativ după un an și jumătate după aprobarea legii din 18 ianuarie 1994.

d) Concluzie

72. Luând în considerație toate probele culese, Curtea a estimat că a avut loc o depășire a „termenului rezonabil” pe care o prevede articolul 6 § 1.

Astfel, a avut loc o încălcare a articolului 6 § 1 din Convenție în ceea ce privește durata procedurii.

III. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 13 DIN CONVENȚIE

73. Reclamanții au considerat că adoptarea articolului 85 din legea nr. 94-43 din 18 ianuarie 1994 a implicat o încălcare a articolului 13 din Convenție:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

74. Luând în considerație cele ce figurează în paragraful 61 de mai sus, Curtea a estimat că nu este necesar de a lua decizii cu privire la plângerea în cauză.

IV. CU PRIVIRE LA APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

75. Articolul 41 din Convenție susține:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cauza, o satisfacție echitabilă.”

A. Pagube

76. Reclamanții au pretins că au avut un prejudiciu material corespunzător sumelor pe care le-ar fi primit în cazul în care legislația ar fi rămas cea anterioară intrării în vigoare a articolului din 18 ianuarie 1998. Dl Zielinski și Dl Pradal au evaluat pagubele lor materiale la 47 000 franci francezi (FRF) pentru fiecare și nu solicită nici o sumă pentru prejudiciul moral. Dnele Gonzalez, Mary și Delaquerrière, Dl Schreiber, Dna Kern, Dl Gontier, Dnele Schreiber și Memeteau și Dl Cossuta au solicitat fiecare câte 21 434 FRF pentru achitarea restanțelor la plata IDP pentru o perioadă de cinci ani până la 17 august 1990, 22 257 FRF pentru achitarea restanțelor la plata IDP pentru perioada între 18 august 1990 și 30 noiembrie 1995, încă 15 000 FRF pentru taxele legale și majorate începând cu 17 august 1990. Ei au stabilit, de altfel, reparația prejudiciului moral – 20 000 FRF al fiecăruia dintre ei din cauza duratei procedurilor și 50 000 FRF reparația prejudiciului moral rezultat

din neechitatea procesului.

77. Guvernul nu se pronunță.

78. Delegatul Comisiei a dorit să lase problema la discreția Curții.

79. Curtea a notat că singura posibilitate de satisfacție echitabilă poate fi bazată pe faptul că reclamanții nu au dispus de garanțiile articolului 6, inclusiv cu privire la durata procedurilor în ceea ce privește Dna Gonzalez, Mary și Dna Delaquerrière, Dl Schreiber, Dna Kern, Dl Gontier, Dna Schreiber, Dna Memeteau și Dl Cossuta. În ceea ce privește echitatea procedurilor, Curtea nu poate face presupuneri cu privire la faptul care ar fi fost rezultatul procesului în caz contrar, însă nu consideră rezonabil că reclamanții au suferit pierderea unor oportunități reale (*hotărârea Colozza și Rubinat împotriva Italiei din 12 februarie 1985, seria A nr. 89, p. 17, § 38*). La aceasta trebuie adăugat prejudiciul moral pentru care nu este suficientă încălcarea care figurează în această hotărâre, excepție făcând cauza Dnilor Zielinski și Pradal, care nu au făcut nici o reclamație în acest sens. Curtea, pronunțându-se în echitate, conform articolului 41, Curtea a acordat câte 47 000 FRF Dlui Zielinski și Dlui Pradal și câte 80 000 fiecărui dintre cei nouă reclamanți, acoperind toate pagubele.

B. Costuri și cheltuieli

80. Reclamanții au cerut fiecare câte 30 000 FRF pentru taxele și cheltuielile de judecată.

81. Guvernul nu și-a exprimat părerea.

82. Delegatul Comisiei a dorit să lase problema la discreția Curții.

83. Curtea a notat că Dl Zielinski și Dl Pradal au fost reprezentați de către același avocat în fața Comisiei și a Curții pe tot parcursul procedurilor, ceilalți nouă reclamanți beneficiind de serviciile aceluiași avocat doar după ce Marea Cameră a ordonat joncțiunea cererilor. În consecință, și în baza informației pe care o poseda, Curtea a decis să acorde 30 000 FRF Dlui Zielinski, precum și Dlui Pradal pentru procedurile desfășurate în fața Comisiei și Curții și fiecăruia dintre ceilalți nouă reclamanți câte 4 000 FRF.

C. Interese moratorii

84. Conform informației disponibile Curții, taxa legală aplicabilă în Franța la data adoptării acestei hotărâri era de 3,47 % pe an.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Hotărăște* că a existat o încălcare a articolului 6 § 1 din Convenție în ceea ce privește echitatea procedurii.
2. *Hotărăște* că a existat o încălcare a articolului 6 § 1 din Convenție în ceea ce privește durata procedurilor cu referire la Dna Gonzalez, Dna Mary, Dna Delaquerrière, Dl Schreiber, Dna Kern, Dl Gontier, Dna Schreiber, Dna Memeteau și Dl Cossuta;

3. *Hotărăște* că nu este necesar de a lua o decizie cu privire la plângere în conformitate cu articolul 13 din Convenție;

4. *Hotărăște*

- a) că Statul pârât trebuie să achite Dlui Zielinski, precum și Dlui Pradal în termenul de trei luni, 47 000 (patruzeci și șapte de mii) franci francezi pentru pagube materiale, Dnelor Gonzalez, Mary și Delaquerrière, Dlui Schreiber, Dnei Kern, Dlui Gontier, Dnelor Schreiber și Memeteau și Dlui Cossuta 80 000 (optzeci mii) franci francezi pentru pagube morale și materiale, precum și 30 000 (treizeci mii) franci francezi Dlui Zielinski și Dlui Pradal și câte 4 000 (patru mii) franci francezi fiecăruia dintre ceilalți nouă reclamanți pentru taxe și cheltuieli;
- b) că aceste sume vor trebui să fie majorate cu o dobândă simplă de 3,47 % pe an, începând cu data expirării termenului menționat și până la data încasării banilor.

5. . *Respinge* cererea de satisfacție echitabilă pentru surplus.

Redactată în limbile engleză și franceză și apoi pronunțată în ședință publică la Palatul Drepturilor Omului de la Strasbourg, la 28 octombrie 1999.

Luzius

WILDHABER

Președinte

Maud DE BOER-BUQUICCHIO

Grefier adjunct

În conformitate cu articolele 45 § 2 din Convenție și 74 § 2 din regulament, la această hotărâre se anexează opinia concordantă a Dlui Bacquet.

L.W.

M.B.

OPINIA CONCORDANTĂ A DLUI JUDECĂTOR BACQUET

(Traducere)

Am votat în favoarea acestei hotărâri, care, pe de o parte, oferă un răspuns echilibrat la întrebarea de principiu a compatibilității legilor de validare cu Convenția și, pe de altă parte, face o aplicare riguroasă, dar logică în această hotărâre.

1. În ceea ce privește întrebarea de ordin general, Curtea a reafirmat interzicerea de principiu, bazată pe articolul 6 § 1 din Convenție, conform căruia legislatorul intervine în scopul de a stabili sau schimba retroactiv un litigiu pentru a influența hotărârea judecătorească; însă face o excepție în cazurile în care o astfel de intervenție ar fi justificată din motive imperioase de interes general. Iată de ce Curtea a confirmat toate deciziile sale din cauzele anterioare, marcate în primul rând de afirmarea interzicerii principiului ingerinței legislatorului în administrarea justiției (hotărârile *Rafinăriile grecești Stran și Stratis Andreadis împotriva Greciei* din 9 decembrie 1994, seria A nr. 301-B, și *Papageorgiou împotriva Greciei* din 22 octombrie 1997, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-VI), apoi prin introducerea ideii conform căreia o astfel de ingerință poate, cu toate acestea, să se justifice din motive imperioase de interes general (hotărârea din 23 octombrie 1997 în cauza *National & Provincial Building Society, Leeds Permanent Building Society și Yorkshire Building Society împotriva Regatului Unit*, *Culegere* 1997-VII), motive apreciate de către Curte în contextul și circumstanțele fiecărui caz și putând fi, prin excepție, considerate mai legitime decât drepturile invocate de anumiți justițiabili sau, în orice caz ar trebui să le prevaleze.

2. În cauza de față, motivul intervenției legislatorului (articolul 85 din legea din 18 ianuarie 1994) era în primul rând, dacă nu chiar exclusiv, o divergență de jurisprudență, cu privire la o chestiune în fapt, între doi judecători de fond, în speță, Curțile de apel din Colmar și din Besançon, aceasta din urmă pronunțându-se într-un recurs după o hotărâre a Curții din Metz. Considerațiile de ordin financiar, ținând cont de costul mare pentru organismele de securitate socială, de soluția dată litigiului de către o curte sau alta, nu trebuie, după părerea mea, să fie privite ca fiind aici determinante în intervenția puterii legislative.

Dacă ele nu mai pot sau nu mai este posibilă soluționarea lor de către judecătorul de casație, divergențele de jurisprudență de fond sunt de natură să mire, să tulbure, să șocheze publicul, însă acesta este prețul care trebuie plătit pentru funcționarea unui sistem juridic descentralizat, al cărui regulator suprem, Curtea de Casație, respectă aprecierea independentă a faptelor de către judecătorii de fond și ia decizii doar în drept. În consecință, Curtea Europeană nu poate accepta prea ușor, doar în numele rațiunii și a unei aplicări abstracte a ideii de justiție, că astfel de divergențe constituie un motiv imperios de interes general care justifică intervenția puterii legislative.

Cu toate acestea, există motive incontestabile pentru a admite unele de intervenții care, în circumstanțe temporale și geografice, divergențe de jurisprudență provoacă direct trăgănarea în instanță, de exemplu, atunci când executarea deciziilor neconciliabile este din punct de vedere material imposibilă sau, dacă nu imposibilă, crează imediat o inegalitate netolerabilă a poziției între părțile în cauză.

Ce-i drept, la început așa pare cauza de față. În 1998, angajații organismelor locale de securitate socială din Alsace-Moselle au contestat în fața mai multor consilii de conciliere a conflictelor de muncă modalitățile conform cărora casele calculau, de mai mult de cinsprezece ani,

suma totală a unei indemnizații în baza protocolului din 1953. În aprilie 1992, Curtea de Casație a anulat hotărârile Curții de Apel din Metz cu privire la câteva dintre aceste cazuri, susținând că acordul din 1953 nu mai putea fi aplicat în termenii săi inițiali și a ordonat să fie reexamineate cazurile de către judecătorii de fond pentru a determina dacă a fost stabilită o practică (în baza aplicării unei anumite metode de calculare, pe parcursul anilor de către organismele de securitate socială) sau, în lipsa unei asemenea practici, pentru a determina metoda de calculare a indemnizației. Cu toate acestea, în septembrie 1993, Curtea de Apel din Colmar a susținut că a fost stabilită o practică pentru plata indemnizației conform metodei adoptate de către organismele de securitate socială, pe când, în octombrie, Curtea de Apel din Besançon a susținut, din contra, că nici o practică nu a fost stabilită și a fixat o nouă metodă de calculare - cu alte cuvinte, două aprecieri independente contradictorii ale uneia și aceleași chestiune în fapt - cea a existenței unei practici. La acest stadiu, nu este nici o îndoială că a existat o inegalitate a situației angajaților organismelor locale de securitate socială din Alsace-Moselle în ceea ce privește calcularea indemnizației în cauză, ei fiind justițiabili ai Curții de Apel din Colmar sau din Metz. În afară de aceasta, cum ar putea organismele de securitate socială să aplice în practică angajaților săi aceste decizii neconciliabile?

Această situație, constituia ea oare, în toamna anului 1993, un motiv imperios de ordin general ce justifica intervenția puterii legislative? Acesta ar fi fost cazul, după părerea mea, dacă legislația ar fi putut pune capăt incoerenței soluțiilor jurisdicționale. Însă, în final, se pare că Curtea de Casație mai putea încă fi sesizată de către părțile interesate de recurs invocând nemulțumirea față de sentințe. Era, deci posibilă o reglementare judiciară a dificultății, care remedia refuzul justiției de face dreptate. În aceasta constă, în final, divergența de jurisprudență constatată în toamna anului 1993 care era de resortul Curții de Apel din Colmar și din Metz care nu constituiau un motiv imperativ de interes general al intervenției puterii legislative. Fiind reamintit faptul, că oricare ar fi fost confuziile care rezultă de aici, această divergență nu era, în sine, la originea dificultăților financiare ale organizațiilor de securitate socială.